

מיתוסים וחצאי שקרים, יחסי ארה"ב – ישראל על פי מייקל אורן

זכותו של אורן לפרש את המציאות כפי שהיא מצטיירת בעיניו. החשש הוא, שהפרשנות המעוותת לה הוא נתן ביטוי במאמרו היא גם של האיש שמינה אותו לתפקידו, רה"מ נתניהו, שמסרב להגיב

שמעון שטיין

יום שני, 22 ביוני 2015, 14:30

חסד עשה השגריר לשעבר והפוליטיקאי הירוק בהווה מייקל אורן עמו ועמנו כשהחליט לפרסם בוול סטריט את מאמרו תחת הכותרת "כיצד נטש אובמה את ישראל". לעצמו הוא סייע כשבאמצעות המאמר תרם להכנסותיו כשנתן פרסום לספרו האוטוביוגרפי על יחסי ישראל ארה"ב. אך חשוב יותר, פרסום פרשנותו ליחסי ארה"ב ישראל תחת ממשל אובמה מעורר מחדש את השיח הציבורי לגבי יחסינו עם ארה"ב, שנקלעו לאחרונה לאחד מהמשברים היותר קשים בהיסטוריה של היחסים.

זכותו של אורן, הסטוריון במקצועו, לפרש את המציאות כפי שהיא מצטיירת בעיניו. החשש שלנו הוא, שהפרשנות המעוותת, שלא לומר התעמלנית, לה הוא נתן ביטוי במאמרו (ויש להניח ביתר הרחבה בספרו) היא גם של האיש שמינה אותו לתפקידו, ראש הממשלה נתניהו, שמסרב להגיב על הספק בעירה שהצית אורן במאמרו. האם שתיקה כהסכמה? יש להניח שהתשובה לכך היא חיובית.

אורן מאשים את הנשיא אובמה בנטישת שני עקרונות שלדעתו היו העוגנים של יחסי ארה"ב ישראל, הימנעות ממחלוקת פומבית והימנעות מהפתעות הדדיות, ולדעתו המשמעות היא נטישת ישראל, והוא טועה, אלא אם כן אורן מזהה את נטישת אובמה את נתניהו, עם נטישת אובמה את תמיכתו ותמיכת ממשלו בישראל. אכן בין אובמה לבין נתניהו נפל דבר. חוסר האמון והתיעוב ההדדי ששני האישים חשים איש כלפי רעהו, משפיע ללא ספק על מערכת היחסים. אך עריכת מאזן ביניים של יחסי שתי המדינות תחת ממשל אובמה מגלה כי בין זה לבין הנחת אורן בדבר נטישת ישראל אין ולא כלום. כל מי שמעורב ביחסים הבילטרליים בין שתי המדינות יעיד כי אלו התהדקו מאוד תחת ממשל אובמה הן בתחום הביטחון והן בהמשך הסיוע שאין לו תחליף בחזית הדיפלומאטית הבינ"ל.

גם היסטוריונים טועים לעתים בהבנת המציאות ובהבחנה בין עיקר לטפל. טענתו כי ארה"ב נטשה לראשונה חד צדדית את שני העקרונות האלה מופרכת. ראשית, ההיסטוריה של היחסים עם ארה"ב רוויה במחלוקות פומביות בנושאים שונים, מהצעדים הנחוצים להתקדמות להסדר עם מדינות ערב, דרך פעולות צבאיות שנויות במחלוקת של ישראל ועד להספקת נשק למדינות ערב, ומהנשיא ניקסון ועד הנשיא אובמה, כולל הנשיאים שנתפשים בדיעבד כידידיו הגדולים ביותר, הנשיא רייגן והנשיא ג'ורג' וו. בוש.

שנית, אין זה נכון שאובמה נטש חד-צדדית את שני העקרונות. מי שנטש עקרונות אלו בראש ובראשונה היה נתניהו שלא היסס לתת ביטוי פומבי למחלוקות עם הממשל ולביקורת עליו בנושא הסדר הסכסוך עם הפלסטינים, המו"מ עם איראן והאסטרטגיה של ארה"ב במזה"ת. הנאום הלא מתואם בקונגרס היה רק הדובדבן שעל הקצפת. כן לא היסס נתניהו להפתיע את הממשל בפעולות, בין אם אלו פעולות צבאיות, פעולות בתחום הבנייה בהתנחלויות או התבטאויות מדיניות. כמו הממשל האמריקאי הוא תיאר את פעולותיו, רק כשזה שרת את מטרותיו. הטענה שאצל נתניהו מדובר בפעולות לא מתואמות של פקידים ואצל אובמה הכל מתוכנן ובשליטה מרכזית גם היא מגוחכת. אנחנו אמורים, למשל, להאמין לטענה שאובמה אישית אחראי להדלפות של המבצעים הסודיים של ישראל, ובכן, אובמה תיכנן את זה בדיוק כמו שהוא זה שתיכנן את גניבת המסמכים וההדלפות של סנואדן.

אך מעבר לכל זה, הבעיה העיקרית של אורן היא אמונתו שנטישת עקרונות אלו היא זו שעומדת ביסוד בעיותינו עם ארה"ב. בעולם אידיאלי רצוי עד כמה שהדבר ניתן ששותפות אסטרטגיות ימנעו ממחלוקות פומביות ומהפתעות הדדיות, אך האם ב"נטישה" זו יש לתלות את האחריות למחלוקות העמוקות ביננו לבין ארה"ב?

אין זה סוד כי מאז סיום מלחמת ששת הימים שוררת בין ישראל לארה"ב מחלוקת שהיתה נחלת כל הממשלים האמריקאים ורוב ממשלות ישראל לגבי אופי פתרון הסכסוך, וזו החריפה עם הזמן, וגם ישראל תרמה לה את חלקה בהתנהלותה. שתי המדינות נתנו ונותנות פומבי לעמדותיהן, שאינן ניתנות לגישור בנסיבות הפוליטיות הנוכחיות. אין לראות בכך שהנשיא האמריקאי נותן פומבי לעמדותיו ומזהיר את ישראל מפני ההשלכות של המשך הקיפאון על עתידה היהודי והדמוקרטי של ישראל משום נטישה. נהפוך הוא, הוא מביע דאגה כנה לנוכח המציאות הפוליטית הבינ"ל אליה נקלעה ישראל כמו רבים וטובים בישראל.

טוב עושה הנשיא כשהוא מבהיר לנתניהו כי אין מקום להניח כי תמיכת ארה"ב היא חוק טבע. טוב עושה הנשיא שנואש מנתניהו עצמו בנסותו להבהיר לרבים בחברה הישראלית, הסובלים מזכיכות יתר, צדקנות עצמית והתקרבות, את עמדותיו ויותר מכך את דאגתו לעתידה ולעתיד היחסים, ולכן חסד עשה עמנו השגריר לשעבר שהעלה פעם נוספת את היחסים לדיון ציבורי גם אם הנחותיו לגבי העיקר שגויות.

שמעון שטיין, שגריר ישראל בגרמניה בעבר, הינו עמית מחקר **במכון למחקרי ביטחון לאומי**.

בכתיבת המאמר השתתף תא"ל **שלמה ברומ**, ראש החטיבה לתכנון אסטרטגי לשעבר ועמית במכון למחקרי ביטחון לאומי

<http://news.walla.co.il/item/2865979>